

Fig. 1. Bjeverskov. Ydre, set fra Nordøst.

V. H. 1932

BJEVERSKOV KIRKE

BJEVERSKOV HERRED

I Landebogen 1567 nævnes, at Roskilde Kapitel havde Jus patronatus, og det maa da være som Kannik ved Kapitlet, at Landsdommer Lave Beck til Førslev 1596—97 oppebar Gæsteriet af Kirken og lod dens Regnskab forhøre. Tienden tilfaldt Frue Kirke i København¹. 8. November 1681 fik Caspar Schøller til Lellinge og Spanager af Kronen overdraget Jus patronatus til Kirken², og efter at Ejeren af Giesegaard (Nordrup S., Ringsted H.) 1720 havde erhvervet Spanager, blev Kirken henlagt under det 1777 oprettede Stamhus Giesegaard, hvorfra den overgik til Selveje 1. Jan. 1914. Kirken er *Anneks* til Lidemark. I Sognet, som har givet Navn til Herredet, ligger Tingbjerggaard, men i Middelalderen holdtes Tinget dog i Herfølge (s. d.).

Kirkebyen ligger ret nær ved Sognets Nordgrænse, Køge Aa. Kirken rejser sig paa et noget ujævnt Terræn, der sænker sig Øst for Kirkegaarden og stiger svagt mod Nord; 1755 siges det, at »efter Kirkens Situation haver den en smuk Anseelse«. Om Kirkegaardens stærkt rundede Østhjørne staar en Stump gammel Mur af Kamp og Kridtsten. Iøvrigt angives Kirkegaardens gamle Grænse af høje Elme. Ved dens nordre Indgang laa endnu 1855 en Bygning med kridtstensklædte Kassemure, der fra 1723 havde været brugt som Skole og snarest er bygget som *Kirkelade* (efter stedlig Tradition Tinghus)³.

Bygningen bestaar af et Langhus med romansk Vestparti og gotisk Østparti, samt gotisk Taarn og Vaabenhus.

Den romanske Kirkes Mure er af blandet Materiale: Kamp, Kridtstens- og Grønsandstens-Kvadre, med kvaderrillede Fuger. Bevaret er nu kun Skibet, hvis Østhjørner dog er forsvundne sammen med Triumfgavlen. Paa Nordsiden, hvis Murhøjde er o. 5,30 m, spores to nu tilmurede Vinduer (o. 1,50 m høje, 3,10 m over Jordoverfladen), af hvilke det østre er ødelagt af det moderne Vindue, samt vestre Karm af Kvindedøren med en Del af dens Kridtstensbue. Paa Sydsiden, hvor de tre Materialer ses vekslende i Skifter, er Mandsdøren om-dannet og utvivlsomt flyttet. Bag Vaabenhustaget er bevaret et Vindue, muret

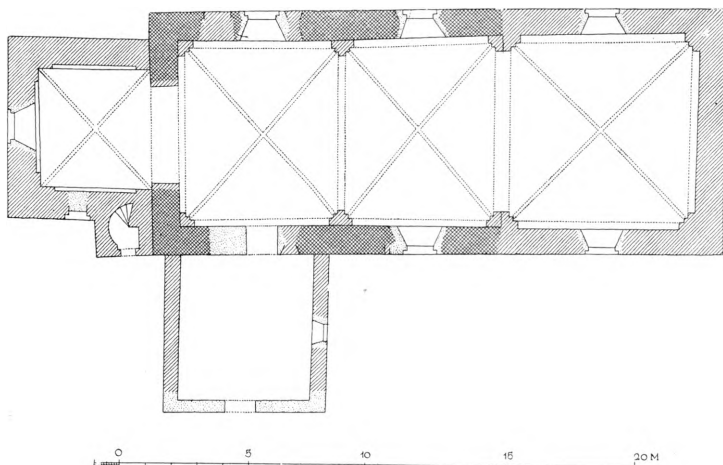

Fig. 2. Bjeverskov. Plan. 1:300. Maalt af A. J. Mark-Nielsen 1928.
(C. G. Schultz 1931).

store Kridtkvadre, tildels mørtelpudsede; over de oprindelig glatte Gavlskanter er der før Taarnets Opførelse paabygget gotiske Trappekamme af røde og gule Munkesten.

Gotiske Ændringer og Tilbygninger. Vestgavlens nu skjulte Trappekamme er maaske samtidige med Indbygningen af *Skibets Hvælv*, der har Kvartstensribber (brede Overribber). Samtidig ændredes sikkert Sydvinduerne; ved Skibets moderne Sydvindue spores et ældre, spidsbuet. Senere, omkring 1500, er det romanske Kor nedrevet og erstattet med et *Langhuskor*, overvejende af Kridtkvadre. Bedst bevaret er Østgavlen, der aldrig har haft Vindue, men tæt over Sylden en 90 cm høj Mønstermuring af Munkesten i Form af et næsten ligearmet Kors med Tværarme for Enderne (Fig. 3). Andetsteds i Gavlen er indsat senromanske glaserede *Fliser* af midtsjællandsk Type, vistnok stammende fra Gulvet i det ældre Kor; en Del af disse er ordnede i to ligearmede Kors nær Hjørnerne og tæt over Syldstenene. Ialt findes 11 Eksemplarer af Typen med firdelt Cirkelslagstjerne, indskrevet i en Perlebaandscirkel (18 × 18

af smukt mejselhugne Kridtkvadre og senere lukket med Munkesten, der er pudsdækkede sammen med de omgivende Murflader, sikkert i Tiden mellem Hvælvenes Indbygning og Vaabenhusets Rejsning. Vesthjørnerne er helt af Kridtkvadre. I Taarnets Mellemstokværk ses den gamle, vestre Taggavl af uens

cm), desuden en større Flise med Hjort og Løve, samt to hele og flere Fragmen-
ter af andre, større Fliser med Baandslyng af to forskellige Typer. Taggavlen,
der helt er af Munkesten, har 11 Kamtakker over smalle, spidsbuede Højblæn-
dinger. Korhvelvets Ribber svarer til Skibets, men Vægbuerne er runde og
Kapperne stærkt buklede. Tagværkerne
stadfæster Aldersforskellen. Skibets Tag-
værk har Krydsbaand som i Lide-
mark (Numre: delvis firkantede Stik,
vistnok fornyede ved en Omsætning).

Korets Tagværk med Dragerværk og
Stregnumre er samtidigt med Murene;
dets yderste Spærfag er halvvejs ind-
muret i Østgavlen; en af Dragerne støt-
tes af en nyere, renaissanceprofileret
Knægt.

Taarnet, af Munkesten i Munkeskifte,
har Taarnrum med spids Taarnbue, spidse
Vægblændinger og Hvælv med Kvart-
stensribber (svære Overribber); et lille,
spidsbuet Sydvindue er nu tilmuret. Paa
det samtidige Vindeltrappehus ses over
den lave, fladbuede Dør et Savskifte og
en lille, omvendt skjoldformet Blæn-
ding (Fig. 4). Mellemstokværket faar
Lys gennem et lille spidsbuet Nordvin-
due og har paa de tre Indervægge spids-
buede, halvanden Sten dybe Spare-
nicher; i en Kridtkvader i Skibets
gamle Vestgavl er senere snittet: »1563
Rex Fri[dericus] 2 pugnat cum Sve[cia]«
(»Kong Frederik 2. kæmper med Sve-
rige«) og i en Sten i Nordvæggen: »Kom
Klocken 1562 R«. Klokkestokværkets
fladbuede Glamhuller er parvis grupperede. Det øverste Parti af Vestmuren
samt den kamtakke, men glatte Vestgavl er 1840 ommuret med smaa gule
Sten⁴. Østgavlen har syv Takker over dybe, spidsbuede, falsede Højblændinger,
af hvilke de to næstinderste højdedeles af en lille Fladbue (sml. Herfølge).
Det samtidige Tagværk har Dragerstol med Stregnumre.

Vaabenhuset er stærkt ombygget; kun de groft pudsede Flankemure er for
en Del gamle, vistnok sengotiske, overvejende af Kridtkvadre.

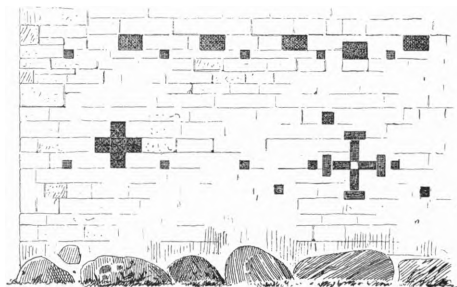
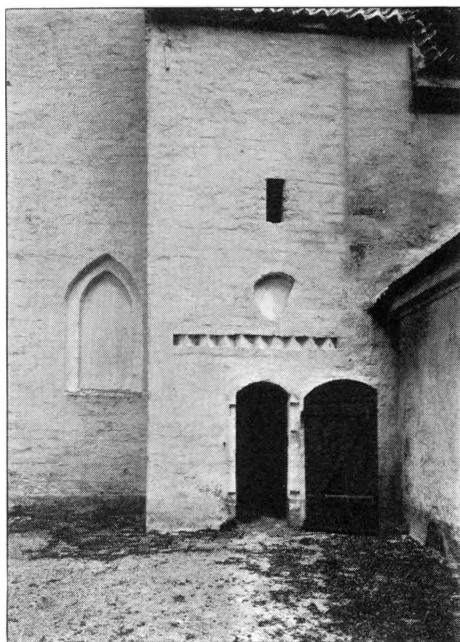

Fig. 3. Bjeverskov. Parti af Korgavlen. Op-
maalt 1893 af V. Koch.

P. N. 1914

Fig. 4. Bjeverskov. Vindeltrappehus.

Kirken, der 1755 kun var »i maadelig Stand formedelst Mangel af Reparation«, staar nu lyst gulkalket med hvide Gesimser og Blændinger; Taget er hængt med Vingetegl. Alle aabne Vinduer og Døre er moderne; de linealgotiske Støbejernsstel indsattes 1840⁴. Foruden Størsteparten af Vaabenhuset og Taarnets Vestgavl er Langhusets Gesimser ommurede. Det indre er moderne glat-

pudset med gulkalkede Murflader og hvide Ribber. Alle Overvægge er hvidtede.

INVENTAR

† *Alterbord*. Ved Nedbrydningen af det gamle Stenalterbord fandtes 1856 en Mønt fra Svend Grathe og en meklenborgsk Hulpending fra 14. Aarh.⁵

Altartavle (Fig. 5—6) fra o. 1610—20, af en Roskildesnedker, vistnok Jørgen Nielsen Hatt. Højrenaissancens Firsøjlesystem er fast gennemført, Topfeltet jævnbredt med Storfeltet. Paa Postamentf remspringene findes Nicher med Reliefer af Evangelisterne, hvis Tegn holder Blækhuse (Lucas skægløs, men lokket); i Storsøjlernes Prydbælter Børn

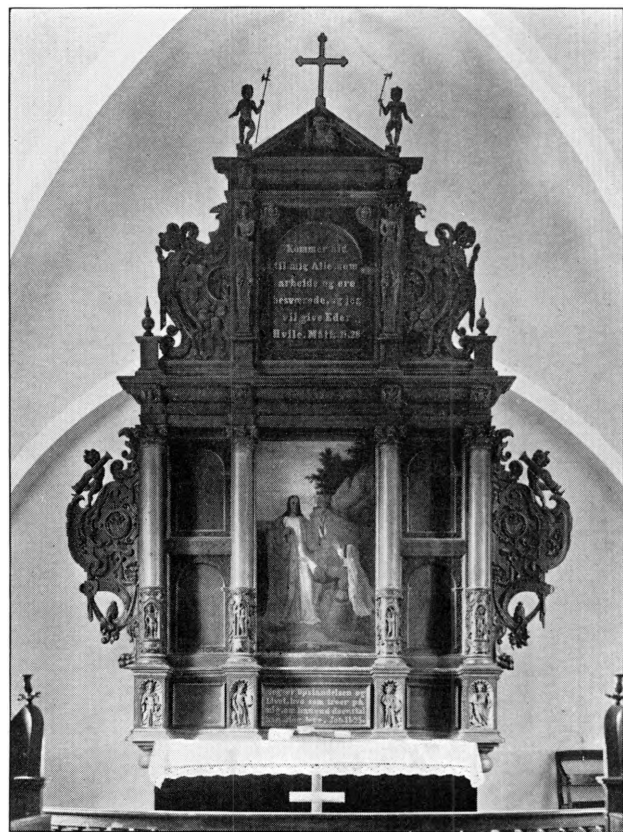

Fig. 5. Bjeverskov. Altartavle fra o. 1610—20.

P. N. 1914

med Kristi Lidelsesredskaber. Topstykket flankeres af Kvindehermer: Tro med Bog og Haab med Fugl; i Topgavlen: Gudfader med Sværd og Scepter. Paa Storingernes Kartouchekant sidder et Dregebarn med en Søjle, og paa Topgesimsen staar to andre Dregebørn, der har holdt Økse og Hellebard. I det oprindelige Storfelt er i Stedet for et Nadverbillede indsat et Maleri, Den opstandne Kristus og Magdalene, sign. P. Raadsig 1857. Træværket er egetræsmalet, det øverste Kors er moderne. Tavlen havde 1758 danske Skriftsteder i Fodstykket og Sidefelter.

Fra en †*Sidealtartavle* der indtil 1847 hang paa Skibets Nordvæg⁴, opbevares nu paa Nationalmuseet et *Relief fra o. 1500 forestillende S. Morten som

Rytter, delende sin Kappe med Tiggeren. En stedlig Tradition havde omdøbt den hellige Bisp til »Profeten Elisæus«⁶.

Altersølv. Kalk (Fig. 7), sengotisk fra o. 1525, med det nyere Bæger 19 cm høj. Foden har seks runde Tunger; paa den ene af disse er naglet en samtidig, støbt Krucifiksgruppe. Paa Fodranden er stemplet Malmøs Bymærke og et Skjold med Kløverblad; under Foden er ridset: xxxij lot (o: 32½ Lod) samt et Bommærke. Sekskantet Skaft, Knop med seks Rudetoppe, hvori graverede Minuskler: Ihesus, mellem to Gange seks rundede, stavværks- eller baandslyng-graverede Blade. Disk, samtidig, med graveret Cirkelkors og midt i Bunden et indcirklet Gudslam. Tre Stempler: Hjelm (Gents Bymærke?), springende Dyr(?), et Minuskel -O. (se Oversigt. Guldsmede).

Alterstager, gotiske, 36—37,5 cm høje, med treringet Cylinderskaft og hvilende paa tre plumpe Fødder.

Korbuekrucifiks (Fig. 9), unggotisk, fra o. 1300. Den 99 cm høje, slanke Figur, der hænger paa et moderne Kors-træ, har store, aabne Øjne, kort krøllet Hageskæg, lokket Haar, aabne Hænder med strakte Fingre; Ribbenene er ikke angivet. Lændeskørtet, der er knyttet ved højre Hofte, følger i rolige Foldekast Legemets svage Sving. Krydslagte Fødder. Armene er gamle, men ikke de oprindelige. Krucifikset, der tidligere stod paa en Bjælke i Korbuen⁴, blev i 1880'erne nedtaget og henlagt paa Vaabenhusloftet. 1918 blev Figuren konserveret, den nyere, tovsnoede Tornekroner og Issepartiet fornyet, de ret nymodens Farver genopmalede, og et Korstræ fra o. 1800 afløst af det nuværende. Krucifikset hænger nu over Kirkens Indgangsdør⁷.

Font, romansk, af Granit (Fig. 8). Kummen, Tvm. 73 cm, har den for Roskildeegnen typiske Form; intet Afløb. Moderne Cementfod.

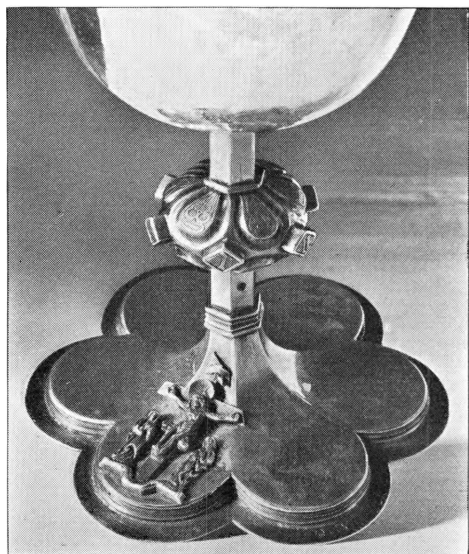
Fad, 66,5 cm i Tvm., af sydtysk Arbejde o. 1550—1600 med Bebudelsesrelief i Minuskelring og springende Dyr baade i Bund og paa Rand. *Daabskande* af Tin, bred og lav, med riflet Knop paa Laaget, fra Beg. af 1800'erne.

P. N. 1914

Fig. 6. Bjeverskov. S. Matthæus, Enkelthed fra Altertavlen.

Prædikestol fra o. 1850 i Linealgotik. Paa den tidligere Prædikestol stod (1758) danske Skriftsteder og Aarstallet 1588⁴.

V. H. 1932

Fig. 7. Bjeverskov. Kalk fra o. 1525.

V. H. 1932

Fig. 8. Bjeverskov. Font.

Margrete, beder for dem«). Om Personerne vides intet sikkert. Den rektangulære, gullandske Kalksten, 226 × 122 cm, ligger i Korgulvet foran Knæfaldet. I 1700'erne laa den ind under Alterbordet, men flyttedes mod Vest⁹.

Lukkede *Stolestader* fra o. 1850.

Paa et † *Vestpulpitur*, nedtaget 1840, stod: »Anno 1630 bleff dette Popeltu stafferedt oc færdig giordt Gud til Ære oc Kiercken til en Beprydelse. Samme Tid var hederlig og vellærdt Mand H. Madtz Jens: Alb. Sogne Prest, Peder Nielsen Jüd oc Niels Hansøn Kiercke Wergere«⁴.

To *Klokker*. 1) Versalskrift: »Verbum domini manet in æternum anno domini 1588«. N-typen er hyppigst bagvendt. Tvm. 89 cm. 2) Versalskrift mellem Buefriser med Liliespidser og Grenifyld: »Verbum domini manft (!) in æternum Borchardt Gellegeter me fecidt (!) anno 1593«. Tvm. 111 cm.

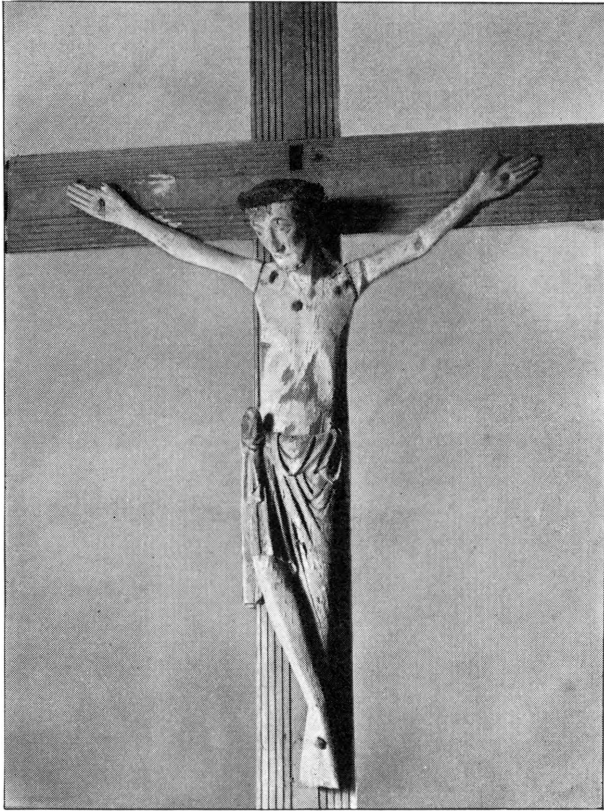
1528 afgaves en †Klokke. 1567 fik Kirkeværgerne Lov til at beholde Kirkens Part af Tienden for dermed at betale den nye Klokke, som var støbt til Kirken⁸. Sml. Indskriften i Taarnet.

GRAVMINDER

Gravsten. 1) (Fig. 10) fra o. 1350, ret udslidt, med fordybede Majuskler i Randskrift uden Hjørnemarkering: »Hic jacet Jo(hann)es Petri cum uxore Osa et fili(us) suus Nicholas Jens(son) cum uxore Margarete orate p(ro) eis«. (»Her hviler Jens Pedersen med Hustru Aase og hans Søn Niels Jensen med Hustru

Margrete, beder for dem«). Om Personerne vides intet sikkert. Den rektangulære, gullandske Kalksten, 226 × 122 cm, ligger i Korgulvet foran Knæfaldet. I 1700'erne laa den ind under Alterbordet, men flyttedes mod Vest⁹.

2) Trapezformet gullandsk Kalksten med hulkantet Rand, $169 \times 70-53$ cm, maaske oprindelig fra o. 1300, men omhugget i 1500'erne. I Midten, over et Bomærkeskjold, Skriftfelt med fordybede Versaler: Erlig Karl Augustinus Frandsøn, Fogit paa Togerød i 28 Aar, død i Bierfverskouf(!) 19. Juni 1600. I Hjørnerne Cirkler med Evangelisttegn. Arbejde i Roskildeværkstedets Manér,

P. N. 1914

Fig. 9. Bjeverskov. Krucifiks fra o. 1300. Før Istandsættelsen.

formentlig omtr. 25—50 Aar ældre end Indskrift og Dødsaar. Stenen ligger under Taarnbuen.

3) ved Kirkegaardsmuren en udslidt Sten, 165×106 cm, fra 1600'erne med Tværskrift i fordybede Versaler over Hans ... i Gommestrup(?) og Margrete...

Forsvundne Gravminder, nævnte i 1750'erne.

†Gravsten, ved Mandsstolene, over Peder Nielsøn Jyde, som boede og døde i Bieverskou 8. Aug. 1640 i sit 40. Aar.

†Ligkiste. Frøken Frederica Augusta, Baronesse af Schack, død paa Spanager 11. Marts 1746, i sit 40. Aar; 1755 siges, at den stod paa Kirkegulvet, 1758 under Taarnet.

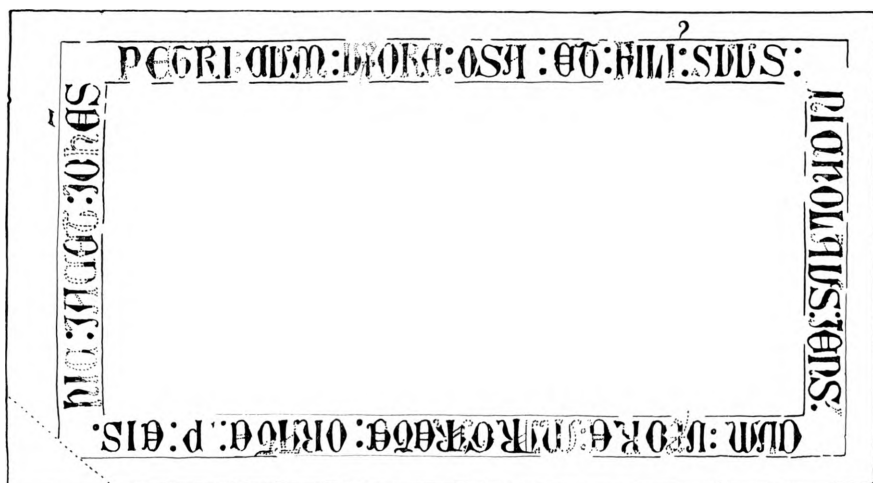

Fig. 10. Bjeverskov. Gravsten fra o. 1350. Efter Tegning af E. Schiødtte 1875, med Tilføjelser efter Abildgaards ældre Tegning.

KILDER OG HENVISNINGER

Præsteindberetninger 1755 (NM), 1758 (LA). — Museumsbeskrivelser af Sophus Müller og Erik Schiødtte 1875, Mogens Clemmensen og Poul Nørlund 1914, C. A. Jensen 1916. Revideret 1931 af C. A. J. og V. H.

A. Petersen: Vallø, 1877, S. 345f.

¹ RA. Tryggevælde L.-R. 1596—97. Bjørn Kornerup: Vor Frue Kirkes og Menigheds Historie. S. 329. (Frue Kirke havde 1845 Kongetienden af Bjeverskov Sogn). ² Kro-nens Skøder II, 491. ³ Præstø Amts Aarb. 1914, 111. ⁴ A. Petersen: Vallø. S. 347—48. ⁵ P. Hauberg: Møntvæsen 1146—1241. S. 20. Præstø Amts Aarb. 1923, 99. ⁶ No-tits i NM. ⁷ Redegørelse af Maler O. Mallings i NM. ⁸ Kanc. Brevb. 1567, 23. Febr.

⁹ Abildgaards Tegn. i NM.

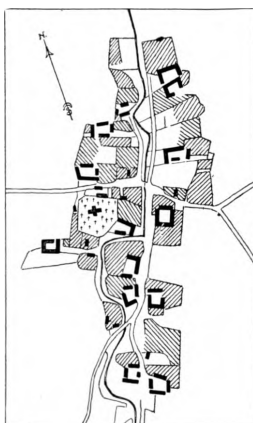

Fig. 11. Bjeverskov 1803.